

Hospodářství Svobodné Hory: Snažíme se, aby naše farma byla lidem co nejbliž

Uživí hospodářství o dvou tisících metrech čtverečních dva lidi? Dá se pěstování zeleniny naučit z YouTube? K čemu je na farmě mřížkovač a co to znamená, když se řekne market gardening? O tom všem jsme si povídali s Jakubem Peškem z Hospodářství Svobodné Hory.

„Zelináři v konvenčním zemědělství většinou obhospodařují velkou plochu – jednu plodinu pěstují na několika hektarech, a tak se neobejdou bez těžké techniky. Tak velká plocha se ručně obhospodařit nedá. My jsme se rozhodli jít jinou cestou,“ přibližuje nám Jakub vizi Svobodných Hor. Na malé ekofarmě hospodaří se svou manželkou Terezou.

Pozemky na svém hospodářství nedaleko Vodňan obhospodařují formou market gardeningu. Co se pod tímto označením skrývá? „Na relativně malé ploše okolo dvou tisíc metrů čtverečních pěstujeme zeleninu a květiny k řezu. Naším hlavním odbytem je komunitou podporované zemědělství, takzvaná „kápézetka“, vysvětluje Jakub. Kromě pěstování na malé ploše je hlavním rysem market gardeningu pestrost – Jakub s Terezou na svých pozemcích pěstují přibližně 40 druhů zeleniny a 40 druhů květin.

S bedýnkami začínali postupně

„Původně jsme s Terkou oba dva podnikali a zeleninu jsme si pěstovali jen sami pro sebe. Neměli jsme žádnou zkušenost s větší produkcí,“ vzpomíná na faremní začátky Jakub. Do systému KPZ se rozhodli vstoupit postupně. „První rok jsme měli 15 pravidelných odběratelů na zeleninové bedýnky, oba jsme si přitom nechali svoji původní práci. V dalším roce jsme jich měli 30, letos 45 a příští rok plánujeme naplnit 70 bedýnek týdně.“

Proč ten pozvolný začátek? „Uvědomujeme si, že se zelinařením v ekologickém zemědělství je spojena spousta rizik. Nechtěli jsme si na první sezónu nasmlouvat třeba 50 lidí, pro které bychom pak třeba neměli dost zeleniny. My bychom nebyli spokojeni a oni taky ne. Myslím, že to bylo dobré rozhodnutí,“ vysvětluje Jakub.

To, že od svých podílníků dostávají peníze předem, vnímají oba farmáři jako velký závazek. „Komunitou podporované zemědělství má z pohledu zemědělce tu výhodu, že my někdy v dubnu, květnu máme odbyt zajištěný na celý zbytek sezóny. Kdybychom prodávali na farmářských trzích, může být špatné počasí, nebo lidé nepřijdou z nějakého jiného důvodu... Na druhou stranu to, že je to nasmlouvané na celou sezónu dopředu, znamená taky obrovskou zodpovědnost. Zelenina musí být každý týden, musí jí být dost a bedýnka musí být dostatečně pestrá... My se snažíme dělat do každé osm druhů zeleniny a snažíme se, aby se z té bedýnky dalo hezky uvařit.“

I samouk se může živit farmařením

Jakub s Terezou jsou zemědělci samouci. Chybějící znalosti si postupně doplňují díky Farmářské škole, kterou studují třetím rokem. V rámci školních výjezdů navštívili mladí farmáři řadu zajímavých farem. Kromě toho čerpají informace z knih a online kurzů, které vytvořili zahraniční ekologičtí zelináři. Kteří z nich Jakuba s Terezou nejvíce inspirují? „Naším vzorem je třeba kanadský farmář Jean Martin Fortier, ve Spojených státech pak Neversink Farm a Ten Mothers Farm nebo švédská Ridgedale Farm. Všechno to jsou takzvané micro-scale farmy, které zásobují potravinami lokální komunity a vrací se k zemědělství se zapojením lidské práce bez těžké mechanizace.“

Za důležitou součást své práce považují oba mladí farmáři budování vztahů nejen se svými podílníky. Ti dostávají každé pondělí spolu s bedýnkou e-mailový newsletter se zpravodajstvím z farmy. V něm se dozvědí, které zelenině se v dané době daří a co se na farmě právě děje. Nechybí ani fotografie bedýnky s popisem jejího obsahu. Následující den dorazí podílníkům Svobodných Hor další newsletter, tentokrát s receptem, podle něž si mohou méně známé druhy zeleniny doma připravit.

Farmář, který se věnuje komunitou podporovanému zemědělství, by měl být hodně komunikativní, nejen vůči svým podílníkům, ale i k širšímu okolí. „Z hlediska získávání nových zákazníků je dobré prezentovat se na sociálních sítích. Je s tím hodně práce, ale když na to jde člověk chytře, dá se to dělat udržitelně. Na internetu je spousta online kurzů, není to žádná raketová věda,“ zamýšlí se Jakub.

„Člověk by měl být nějakou vizi, čeho chce dosáhnout, autentický příběh – je jedno, jaký bude, každopádně je důležité přijít na to, jak ten příběh předávat dál. Když je někdo autentický, lidem se to líbí. Zemědělství je tvrdá, ale krásná práce, a myslím, že v České republice je čím dál víc lidí, kteří tomuhle fandí.“

Večeře v zahradě

O vztahy se svými zákazníky pečují Jakub s Terezou samozřejmě nejen na sítích. Na začátku a na konci sezóny pořádají na farmě takzvaná podílnická setkání. „Připravíme pomazánky z naší zeleniny, uděláme oheň a tak se snažíme, aby naše farma byla lidem co nejbliž.“

Hospodářství Svobodné Hory spolupracuje také se třemi místními restauracemi. V rámci rozšíření spolupráce se postupně zrodily „večeře v zahradě“. „Je to takový koncept, který jsme viděli v Americe, šéfkuchař přijede na tu farmu a uvaří degustační menu ze sezonní zeleniny, která na té farmě zrovna roste. Letos jsme měli tři takové večeře. Koncipovali jsme to jako jarní, letní a podzimní večeři, každá byla úplně jiná jak z hlediska toho, co se uvařilo, protože rostla jiná zelenina, i z hlediska lidí, kteří na tu večeři přišli. Všichni jsme si to moc užili, myslím, že i šéfkuchaři. Je to koncept, který nás hodně baví,“ pochvaluje si Jakub.

S pracemi na farmě momentálně vypomáhá stážista Farmářské školy a dva brigádníci z Vodňan. „Když u nás někdo pracuje, snažíme se, aby ho to bavilo, aby ta práce byla pestrá, což na malé farmě většinou bývá. Všude pořád slyším, že lidi v zemědělství pracovat nechtějí, a my máme úplně opačnou zkušenost. Když jsme dali inzerát, ozvalo se asi 15 lidí, kteří chtěli u nás pracovat. Myslím si, že tohle je druh zemědělství, který lidi láká, protože když přijdete k nám na farmu, vidíte krátké záhony, spoustu druhů zeleniny... Je to něco jiného než když budete sedět spoustu hodin v traktoru a jezdit podle GPSky. Naše práce je kreativní, moc nás baví a doufám, že lidi, co u nás pracují, to mají stejně.“

Aby záda nebolela

Aby podpořili růst hnutí malých lokálních farem, rozhodli se Jakub s Terezou založit e-shop s nářadím pro market gardening. „V našem hospodářství používáme spoustu jednoduchých nářadí, která nám hodně usnadňují práci. Je to například ruční plečka, speciální vidle pro přípravu půdy nebo mřížkovač.

„Tím se přejede po záhonu a on udělá takovou mřížku, takže přesně víme, kam máme sazenice vysadit. Než jsme založili náš e-shop, bylo u nás nářadí pro market gardening jen těžko dostupné a lidi s ním neměli moc zkušeností. Přitom pro zelináře nebo i pro zahrádkáře, kteří pěstují ve větším množství, to znamená velkou úsporu času i zad.“

A co by Jakub doporučil lidem, kteří by rádi kráčeli v jeho stopách a založili si malou farmu s komunitou podporovaným zemědělstvím? „Na KPZ je krásné, že to není jednorázový obchod, jako když prodáváte na farmářských trzích. Je to trvalý vztah, kterému člověk musí věnovat spoustu energie a úsilí. Nedoporučil bych to člověku, který nerad komunikuje s lidmi. Velká výhoda ale je, že máte zajištěné cash flow na začátku sezóny.“

Náročné je KPZ taky z pohledu zelinářského: „Člověk musí pěstovat hodně druhů zeleniny, aby ta bedýnka byla pestrá. Pestrost je ale něco, co nás hodně baví. Než jsme začali zeleninu pěstovat, spoustu druhů jsem nejedl. Neměl jsem rád třeba červenou řepu, odrazovala mě ta pachuč, kterou jsem znal ze školní jídelny. Když jsme řepu začali pěstovat, překvapilo mě, kolik existuje druhů a barev – každá chutná trochu jinak. Když si je připravíte čerstvé do salátu s nějakým dresinkem, je to výborná věc,“ doporučuje Jakub svou dnes už oblíbenou zeleninu.

„Jeden z důvodů, proč jsme začali pěstovat zeleninu, byla naše láska k dobrému jídlu. Když jdeme na zahradu a vytáhneme z půdy třeba mrkev, kterou jsme si sami vypěstovali, je plná chuti, je voňavá a to nás fascinuje.“

Připravila Kateřina Kotěrová pro [Českou technologickou platformu pro ekologické zemědělství \(ČTPEZ\)](#).

Další články z cyklu Kratší cesta k biopotravinám:

[Příběh bezobslužné prodejny v Pěčíně](#)

[Příběh Spolkového obchodu Obživa](#)

[Příběh farmářského automatu](#)

Ve Svobodných Horách jsme natočili také video:

<https://www.youtube.com/watch?v=-vLnFxQ9T7s&t=3s>

Článek vznikl za finanční podpory Ministerstva zemědělství prostřednictvím dotace na činnost ČTPEZ.

